

РЕФЛЕКСИЯТА В ОБУЧЕНИЕТО ПО БИОЛОГИЯ

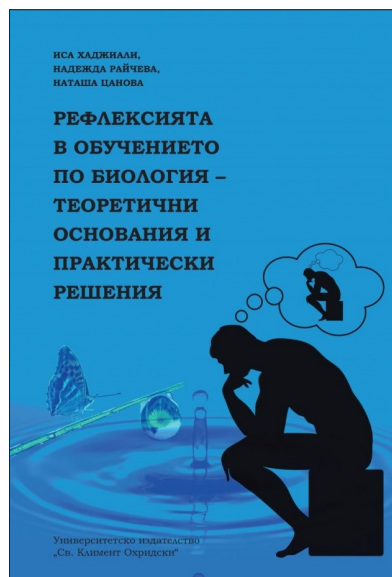
Снежана Томова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

И. Хаджиали, Н. Райчева, Н. Цанова. (2017). *Рефлексията в обучението по биология – теоретични основания и практически решения*. София : Унив. изд. „Св. Климент Охридски“. 284 с. ISBN 978-954-07-4239-7

В книгата, рецензирана преди печата от проф. д.п.н. Веселин Василев и доц. д-р Росица Пенкова, е направен опит рефлексията да бъде представена като системен обект, с неговите съставлящи психологически и педагогически характеристики, „прочетени“ в единство и технологизирани в обектното поле на методиката на обучение по биология. Приемането на рефлексията като системен обект очертава едно друго концептуално пространство, където ключовите думи, които го характеризират, са цялостност и интегралност. Рефлексията, като интегрална по своята същност цялост, има своето предметно битие и динамика на съществуване. Задачата на методиката на обучение по биология е да анализира тези два аспекта на съществуване на рефлексията и да конструира покомпонентни модели на процеса обучение в контекста на целите – външно зададени или вътрешно появили се. В книгата решението на тази задача е в пресечното поле на три взаимосвързани среза за анализ – исторически, морфологичен и функционален. По този начин се дава отговор на няколко въпроса: от какви компоненти е изграден системният обект и в какви взаимоотношения встъпват компонентите, т.е. цялостността на обекта; как обектът, като система, си взаимодейства с други системи и как им влияе; как функционира като цялост; как е възникнала системата и прогнозиране на насоки за нейното развитие.

Първата глава на книгата е посветена на историческия срез за анализ на феномена рефлексия. Представени са различни подходи за изследване на рефлексията

и рефлексивността във философската, психолого-педагогическата и методическата литература. От извършения теоретико-исторически анализ са изведени аспекти за транслиране на теоретичните обобщения в рамките на концептуалното поле.

Във втората глава („Морфологичен срез за анализ“) анализът е свързан с няколко ключови центъра. На базата на теоретичен анализ за същността на рефлексията, типовете и равнищата на рефлексията в границите на предметно-обектните отношения на методиката на обучение по биология е дефинирано понятието „рефлексия“ като функционална част от взаимодействието „познание – самопознание“. В рамките на атрибутивния анализ на рефлексивната педагогическа дейност са представени ключовите понятия – рефлексивна ситуация, рефлексивно умение и задача. Рефлексивното умение е представено в две взаимосвързани цялости – като структура и единство между информационното и практико-преобразуващо звено, от една страна, и като единство между това цяло и друго цяло (формирано вече умение в когнитивната и афективната сфера на обучавания субект), от друга страна. Като основен инструмент за формиране на рефлексивни умения е представена задачата в нейни различни измерения.

Третата глава – „Функционален срез за анализ“, е посветена на методите за формиране на рефлексивни умения. Представен е обобщен методически модел, построен въз основа на базисните критерии за качество на дейността и компонентите на процеса обучение.

„Емпирични верификации на модела“ е четвъртата глава на книгата. Контекстът на верификация е по отношение на трите субекта – ученик, студент и учител, и съответни инструменти за изследване.

Книгата е плод на дългогодишни изследвания в областта на рефлексията. Тя е събран опит, който може да бъде полезен на изследователите в сферата на методиката на обучението по биология и за всички психолози, педагози и методици с изявен интерес към рефлексивната проблематика.

REFLECTION IN BIOLOGY EDUCATION

Abstract. Hadjiali, Raycheva and Tzanova's book owns all of the characteristics of a comprehensive monographic research. An effort to analyze the methodology of teaching biology in the light of reflection has been made – fully or at least highlighting its most important elements. This makes it attractive to the pedagogical specialists of different fields and levels in Bulgarian secondary and higher education.

✉ **Dr. Snezhana Tomova**
Department of Biology Education
University of Sofia
1164 Sofia, Bulgaria
E-mail: tomovas@abv.bg